

De munten van Zanzibar, Mombasa en Oost-Afrika

Leopold Verbist

Zanzibar, een eiland voor de kust van Oost-Afrika, werd oorspronkelijk bestuurd door de sultans van Oman. Duitsland kreeg op de Conferentie van Berlijn in 1884-85 het oosten van Afrika toegewezen en riep in 1885 een protectoraat uit over Zanzibar, maar reeds in 1890 werd het overgedragen aan de Britten in ruil voor het strategisch gelegen Noordzee-eiland Helgoland. Het werd dan door de Britten bestuurd samen met Mombasa en Oost-Afrika.

De munten van Zanzibar

Deze munten van 5 ryal, 1 ryal en 1 pysa werden besteld te Brussel door sultan Barghash bin Said bin Sultan, die blijkbaar en begrijpelijk verveeld was dat zijn naam foutievelijk geschreven was op de munten als “sultan Said bin Barghash bin Sultan”. “Bin” betekent “zoon van” in het Arabisch/Swahili en sultan Barghash was immers de zoon van sultan Said en niet omgekeerd.

De munten werden geslagen in de jaren 1883 tot 1891 door de Koninklijke Munt te Brussel, allen met hetzelfde jaartal AH1299, dus tot enkele jaren na de dood van sultan Barghash. Daar werd ook een zilveren ryal en een gouden 5 ryal geslagen. Er werden ook nog proefslagen gemaakt van 2,5 ryal in goud, ½ ryal en ¼ ryal in zilver, maar deze kwamen nooit in de circulatie. De munten werden gegraveerd door Leopold Wiener.

De pysa was gelijk aan de ¼ anna van Brits Indië die in Zanzibar veelvuldig circuleerde. De afbeelding van de balans werd trouwens overgenomen van deze Indische munten. De ryal had hetzelfde gewicht en gehalte als de Amerikaanse trade dollar en de 5 ryal als het Amerikaanse 5 dollarstuk, die beiden door Zanzibar gebruikt werden voor internationale transacties. Door deze uiteenlopende gelijkstellingen had de ryal een waarde van 136 pysa, een nogal bizarre waarde.

Zanzibar, 5 ryal AH1299 (AD1882)

Zanzibar, 1 ryal AH1299 (AD1882)

Blijkbaar had de sultan er genoeg van dat zijn naam verkeerd geschreven was en de volgende uitgave van de pysa in 1887 had slechts de benaming “Zanzibar” op de voorzijde die hij liet slaan door de Heaton Mint te Birmingham.

Zanzibar, 1 pysa AH1299 (AD1882)

Zanzibar, 1 pysa AH1304 (AD1887)

Er is enige verwarring over de slagaantallen. Sommige bronnen vermelden dat deze laatste munt ook te Brussel geslagen zou zijn vanaf 1887 ter vervanging van de eerste pysa, die dus veel minder zou geslagen zijn en deze laatste veel meer. In de Koninklijke Munt zijn daar echter geen geschreven bewijzen voor te vinden.

De munten van Mombasa

In eerste instantie waren privébedrijven actief om in Afrika business te doen. Zo werd in 1888 te Londen de Imperial British East Africa Company (IBEAC) opgericht door William Mackinnon (1823-1893) dat zetelde in Mombasa. De bedoeling was een gebied te ontginnen dat vandaag bestaat uit Kenya en Uganda. De IBEAC gaf in 1888-90 munten uit van 1 rupee, $\frac{1}{2}$ rupee, $\frac{1}{4}$ rupee, 2 anna (= $\frac{1}{8}$ rupee) en 1 pice (= $\frac{1}{64}$ rupee) geslagen te Birmingham.

1 rupee 1888 IBEAC

2 anna 1890 IBEAC

1 pice 1888 (AH1306) IBEAC

De munten van Oost-Afrika

Zoals gezegd nam het IBEAC in 1890 ook het bestuur van Zanzibar over. De IBEAC ging echter bankroet en in 1894 nam de Britse regering dan de zaken over en verklaarde een protectoraat over het gebied dat dan *East Africa* ging heten. Na de Eerste Wereldoorlog nam *East Africa* ook het Duitse gebied Tanganyika over.

In 1897, 1898 en 1899 werd de pice opnieuw geslagen maar dat was reeds onder het protectoraat, zodat deze pice het portret van koningin Victoria meekreeg. Deze werd geslagen door de Bombay Mint (Indië).

1 pice 1898 Victoria, East Africa Protectorate

In 1908 werd de rupee gedecimaliseerd, zoals dat ook reeds het geval was in het naburige Duits Oost-Afrika, en onderverdeeld in 100 cent. Een 1 rupeemunt werd evenwel niet uitgegeven, alleen de kleinere munten van 1, 5, 10, 25 en 50 cent. Deze munten kregen de benaming *East Africa & Uganda Protectorates* en werden geslagen te Londen.

50 cents ($\frac{1}{2}$ rupee) 1909
Edward VII

10 cents ($\frac{1}{10}$ rupee) 1912
George V

1 shilling 1942
Georges VI

In 1920 werd de naam rupee vervangen door florin, maar die hield het niet lang vol want die werd reeds in 1921 vervangen door een fors gedevalueerde shilling die 5,5 keer minder zilver bevatte, met 1 florin = 2 shilling en de benaming *East Africa*.

De shilling werd verder geslagen, met achtereenvolgens de afbeeldingen van de Engelse koning Edward VII, Georges V, Edward VIII, Georges VI en Elisabeth II tot aan de onafhankelijkheid in 1961-63. Oost-Afrika werd dan opgedeeld in Uganda, Kenya, Tanganyika en Zanzibar. Tanganyika ging kort nadien samen met Zanzibar om Tanzania te vormen.